

۲۸ شباط ۱۳۲۸

نومبر ۵۶

آدرس :

IDJTIHAD
Constantinople

دورديجي سنه

اجتهاد

آدرس :

اجتهاد اداره خانہ سی
دارالمعلمین قارشینده دائرہ
مخصوصہ در .

سنه ۵۶ آيونه بدلی ۴ غروش، نسخہ سی
۵۵ پاردر .

پنجشنبه کونلری نشر ایدیلیر اقتصادی ، اجتماعی ، ادبی مجموعہ

حواشی قانونیه من

روحي ، درجه قابليتي نظر انصاره آئيه رقي يابيلمش
ايسه ، او زمان ، جملي وصني اوله جقلمندن بولردن بر
نمره حاصل اولماز . ملك طرز حياتي تبديل و اصول
معاشرتي تعديل كبي اختلالاته سببيت ويره جكلرنندن
مضرتي ده مستلزم اولورلر .

بزده ، واضع قانون اولان ذوات ويا هيات ، بودقائه
بك او قدر عطف اهميت ايتدكلرنندن مشروطيتدن بوكونه
قدر طبخ ، اولونان قوانين و نظاملادن بيوك بيوك استفاده لر
ايدلامشدر .

بزم قوانينمزمده بو « مثبت » صفتك نقصانندن بشقه
بزده « منفي » صفتك بولونمسي امورمزي مختل ايدسيور .

شو فكرمزي بر آرز شرح ايدلم :

بر طاقم قوانينمزا احتياجاتمزا فوقنده اولمق شويله
طورسون ، احتياجات عصره يي اصلا تظمين ايتمه جك
مرتبده اسكي احتياجاتك محصله سي اولديغندن ، بو كون
بزه آز كليور ؛ دهها طوغريسي اسكي زمانلر ، قرون
متوسطه ، منقولات دورلري ايچون تدوين اولونمش
اصوللر بزم الحاله هذه ايشلر مزمه مانع اوليور . بومناسبتسر
دستورلر ترقيه برسد آهين تشكيل ايدسيور ؛ احتياجات
روحيه ، حسيه ، سياسي ، اقتصاديه واجتماعيه مزمه چاره .
ساز اولمقدن اوزاق بولسيور . القتريق عصرنده بولنديغمز
حاله او كه نه مجلدات قانونيه مزم ، او توزلشم احكام
حقوقيه مزم بزي زمانمزدن اوزاق بردورده ياشاتيور .

نتيجه كلام : قانونلرمزك بر طاقمي احتياجاتمزا
فوقده ، ملل متكامله نك ، بشقه شرائط آلتده نشوونما
بولش اقوامك قانونلري اولديغندن بزم ايچون فضلدر ،
غير قابل تطبيقدر . ديكر قسمي ايسه بويحت ايتديكمز
قوانينك ياننده واجتياجات حاضرده مزم مواجهه منده حقيقه
بك اسكيدر ، مضردر ، فاذر . بوكي خصوصانده اصل
اولان افكار و آراي حقوقيه نك بين الاهالي معلوم اولمسي ،

قانونلرك سيمياوي بر قدرتي حائر اولدقلمينه ايمانم
يوقدر : بو خصوصده دوقور كوستاولوبون ايله هم فكرم .
انكلتره - كه دنيا نك اك متكامل ملكيتيدر - قوانيني
سايه منده انتظام وانسجابه نائل اولامشدر . بلكه انكلتر
حقوق و نظاماني اوراده ذاتاً جا يكي اولان عرف وعاداتك ،
معاملات و عتباتك ضبط و ثبتدن بشقه بر شيئي دكلدر .
قانون ايله بر ملكتي احيا آرزوسنده بولونمق تاريخه ،
طبائع بشره ، امرجه ملله بيوك برو قوسزلق كوسترمكدر ،
برملكك تكاملنده ، ترقيسنده ، تماليسنده اك اساسي
روللري اوينايان عناصر و مؤثرات ، الحق ، غرقك اوصاف
ميزه سي ، حسياتي ، سجاياسي ، طبيعتي ، تربيه سي ، اقليم ،
احتياجات اقتصاديه ، جوارك احتراصات سياسي سه غلبه سي
كبي شيلردر . بو عناصرك بر جدولي يابيلسه ، قوانين
و نظامات و آنلره قياساً اوامر و اراداتك اهميتي بك زياده
تناقص ايدر .

بچن واجينده بولنديغمز ايكي عصر ميلاديه تجارتك
فوق العاده ترقيسي ، كره زميني عادتاً برالكه حاله افراغ
ايدم جك درجه ده تعممي اكر تجارت قانونلرينك نابوله
ئوندن بري توسيع و اصلاح ايدلمسه عطف اولنورسه ،
غير قابل عفو برخطاي تاريخي ارتكاب ايدلمش اولور .
بالعكس ، حقوق تجاريه نك تكاملي ، تجارتك تكاملنك
برنتيجه منطقيه سيدر .

قوانين ، مؤسسات سياسي ، اشكال حكومت ، بو
اعتبار ايله ، ايكنجي درجه ده اهميتي حائرلر . و بو
سايد يغمز شيلر اكر في الحقيقه احتياجات مليه يه موافق
و آنلري تظمين ايچون تدوين ايدلمش ايسه لر فائده ليدرلر ،
ترقياته سبب اولورلر . بوق اكر احتياجات و ملكك سويه سي ،

بيوك ثمره لر استحضال ايديله مامسى طن ايدرم كه احتياجا قه
كافل اوله مامسندن ايلرى كليور .

حقوق ترك بويله اعجوبه مثال احتياجات بسيقولوزيه مزه
عدم توافقي بر درجه يه قدر اهالى ده قانونه رعيتسزلك
فكرينى اوياندرمشدرد . بزده قانوندن يك اوقدر قورقو-
لميور . قانون ، ملكنزده ، اويله لايتغير بر ماهيتي حائر
كورولميور ، عدم تطبيق بيوك بر مسئولتي داعي اولمديني
كبي حين تطبيق ده موجب مكافاة دكلدر . عدالت ، احسان ،
عفو و مرحت ، تخفيف جزا بزده اطراد تحتنه كبره ميور .
بر قانون ياييلمه دن اول فصل تطبيق ايديله جكي اصلا
دوشونولميور . حالبوكه تطبيق اولونه ميه جق بر قانونك نشري
حكومتك حيثيتي پامال ايتكدرد .

قانونلر اصلا احتياجات روجه و اجتماعيه من نقطه
نظرندن تنظيم ايدمديكندن هر وقت تعديل به محتاج اوليور .
بر قانونك ، خصوصيه حقوق اساسيه تعلق ايدن بر ماده نك
صيق صيق تعديل اوقانونك محتاج بولنديني عظمت وشوكتي
قصر و تجديددرد . قانون مبتدل اولمليدرد . هر كون
تصحیح اولونمقدن وارسته بولونمليدرد .

هله مشروطيتدن برى تعاقب ايدن قانوننامه لر ، نظاملر
مهلر ، تعليماتنامه لر ، مواد معدله ، مواد فذيله ، قوانين
موقه اوقدر چوق و بربرينه متناقضدركه ايجندن چيقلمى
مشكلدر . قانوني تطبيقه مأمور اولانلر بيله قولايقله اغاي
وظيفه ايدمميورلر . بزم كبي حقوق منتسبيني احكام قانونيه من
حقنده ايراد اولونان سؤاللر جواب و برمكن عاجز قاليورلر .

قانونلر من بومسرو داتدن صرف نظر ناقصدر ، ناتمامدر .
يك نسق ، عيني اساسانه مستند ، تام ، بلا نقصان قوانينم
يوقدر ، حقوق عثمانيه براسادن ، بر اصولدن ، بر ملكدن
انشعاب ايتيور . بر قانونمى قسماً فلمكنك حقوقدن آلمشز
(تجارت بحريه قانوننامه سى كبي) ؛ ديكرينى فراتسز قواعد
حقوقه سندن استنباط ايتمشز (جزا قانوننامه سى كبي) ؛

عرفه داخل اولميدرد ، يوقسه يالكز نظامات موضوعه ده
محرر و مکتوب بولونمى دكلدر . كذلك سياسته ، طرز
حكومتده ، دموقراسيده اهم اولان افكار سياسيه نك ،
اساسات حكومتك ، دموقراسى اصوللرينك ، سياسى
قوتلرك ملتده بولونميسيدرد ، وجوديدرد ، يوقسه يالكز
قوانين اساسيه يازلش اولمى و يادموقراسى مؤسساتك
وجودى دكل .

بعض امثله ايله افكارمى توضيح ايدم :

بزده اهالىنك اكثريت قطعيه سى سلطنت مليه ،
انتخابات عامه ، توازن قوا ، پارلمانسه ريزم كبي اساسات
مشروطيه نك نه ديمك اولديقتدن غافلدر . بناء عليه بر
ماهيت ترتيبكاريسى اولمايان حقوق اساسيه من بر قوپيه دن
بشقه بزشي دكلدر .

حالبوكه اوقاف و اراضيه ؛ حقوق شخصيه يه (ستانو
په رسونل) دائر اولان او يك فنا قانونلر من ، امثال
حقوقه من ، محكمه جكلز من ، محاكم شرعيه من آرتق بزه
مضرد . دنيا نك هر يرنده اولديني كبي بزدهده بونلر
متدائر اولان عادات و احكام تبدل ايتمشدرد . احواله هر
ايكى نوع قانونلر بونقطه نظرندن محتاج اصلاحدر . بزى
بر طرفدن شرق ، بر طرفدن غرب چكيور ؛ ايكى جامع
آرمنده بي نماز قالمشز . بر آلزى استقبالك چكمش رفاق
ايسته ميور ؛ ديكر طرفدن ماضى اولانجه قوتيله ديكر
آلزى طومش حر كتمزه مانع اوليور . خلاصه يازمانمزدن
اوزاق ، آتيدم ياشيورز ، ياخود ماضيدن ، مزاردن ،
خراباتدن آريله ميورز ، قور توله ميورز حال حاضر ك ،
عصر مزك ، زمانمرك حياتي امرار ايتيورز .

كليات قانونيه من جدى بر نظرله ، تاريخي و حقوقى
بر فكرله مؤاخذه ايديله جك اولورسه ، مع التأسف ، هيچ
بر متن نظاممرك قواعد فنيه يه توافقي ايتديكي كورولمز .

بو قانونلرك سهولته تطبيق اولونه مامسى ، تطبيقادن

نتیجہ سی تدوین ایدلش ایسہ ، مثلاً ، صید و شکار نظامنا .
مہ مزدہ اوقاعدہ نك برنوع تجلیسی اولسون .

ناپولہ ٹون زمانندن بڑی کلیات قانونیہ سی تجدید ایدن
فرانسدہ ، بوکون ، مثلاً ، قود ناپولہ ٹونک یانندہ حبش
ایمپراطورلنی دستورلرندن استنباط اولونش براوقاف
نظامنامہ سی بولونسہ کولونج اولمازی ؟ ایشتہ بزم حالز
بوکا بکزدہ .

شکل حکومتزلہ برابر اشکال قانونیہ مزی ، روح
حقوقیمزی دہ براتقلغمز ایجاب ایدر . شوراسنی دہ ایجہ
بیلم کہ شکل حکومت پک ایکجی درجہ دہ حائر اہمیت
برمادہ در . اصل مهم اولان جہت روحزک واوکاتبعا
قانونلر مزک ، ادارہ مزک دکشمہ سنیدر . برخانہ یاپارکن
چائیدن باشلامیہلم . یولہ کیدرکن اوکوزلری عربہ نك
آرقسنہ قوشمیہلم .

یکی کوی ۱۶ شباط ۱۳۲۸

جلال نوری

نہدن مغلوب اولدوق ؟

نہوت ، یاریم عصر اولنہ کلنجہ یہ قادار اوکومزده
دیز چوکن ، سوز سویلرکن یوزومزہ بیلمہ باقمہ جسارت
ایدمہ یین بولغار ، صرب ، یونان وقارا طاغلیرہ نہدن
قارشی قویاراق مغلوب اولدوق . ہم اولہ بیر مغلوبیت کہ
بیکر جہ سنہ لرنبری موجود اولان تورک اردولرندن هیچ
ییرینک باشنہ گلامشدر ! هیچ ییر تورک نفری سلاحنی آتوب
قاجامش ایدی ! هیچ ییر تورک ضابطی ، شیمدی یہ قادار ،
آرقاداشلرینہ ، عسکرینہ : قاجیکز ! دشمن کلپور ! کیبی
آلچاق وسفیل ییر جملہ سویلمہ مش ایدی ،

بر اوچنجیسی الک کہنہ ، الک احتیاجہ ناموافق اساسات
منقولہ دن استخراج کلفتدہ بولونمشز . (مجلہ احکام عدلیہ
کبی) . بولردن برندہ برجرمن قومنک ، دیگرندہ برلاتین
ملتنک ، ہلہ اوچنجیسنہ اصول حکومتک فنالنی سبیلہ
محو اولش برامتنک شکل و شمائل کورینور ! احتیاجاتک
تکثر ایتدیکی وأوروپادن اوزاق بر صورتدہ یاشامہ نك
امکانلر برحالہ کلدیکی شو زماندہ بزاتمام برحولہ قانونیہ
ایلمہ یاشایمہ بزہ ہضم ایدمہ میہ جکمز احکام نظامیہ - یوقاریدہ
سویلدیکمز وجہ اوزرہ - فصل بادی ضرر ایسہ احتیاجاتمزہ
کافی کلیان احکام حقوقیدہ اودرجہ موجب بریشانیدر .
قانونلرک تاثیر سیمایوسنہ اینانمدیغمزی تکرار ایدم .
نہا علیہ بوجہتی دہ اوتومیہلم کہ بولردن فوق العادہ بر
ثمرہ بکلہ امکلہ برابر هیچ اولمازسہ آنلرک استکمالہ
باقلی بزہ .

خواج قانونیہ مز چوقدر . آنلرک تأمین پک اوقدر
کوچ دکلدہر . ملتیزک روح وسجیہ سی اسانندن تبدیلہ
باری مقتدر دکل اینسہک هیچ اولمازسہ او تبدلہ امکان
براقیان قانونلر مزی علی حالہ ترک ایتیمہلم . تصحیح وتعدیل
ایدم . دہا طوغریسی یکیدن بر کلیات قانونیہ وجودہ
کنیرہلم . ملتیزک - تغییر صحیحی ایلمہ ملنلر مزک - طبایعی ،
سجیلری ، مزاجلری ، مادی ، معنوی احتیاجلری ،
قابلیتلری ، فصل تکامل ایتلمری احتمالی اولدیغنی ، بزہ
شنیہ ملنلرک احوالی ، بزدن ایلری وکری اقوامک طرز
حیاتلری اہمیتلہ ، فکر تعقیب ایلمہ ، ثبات ایلمہ مطالعہ
وتدقیق ایدم . یابہ جغمزی بیلمہلم . ہدفہ وصول ایچون
برخط حرکت اختیار ایتہ نك آرتق لزونی آکلایم .
آندن صوکرہ مزقبویہ اورنق قاعدہ سی براقرق عینی
اساسات علمیہ نك تطبیقاتی اولق اوزرہ قانونلر مزی
تدوین وتجدید امر اہمیتہ باقمہلم . قانونلر مز برکل واحد
ارائہ ایتلیدرلر : قانون اساسی ہانکی قاعدہ فنیہ نك تطبیقاتی